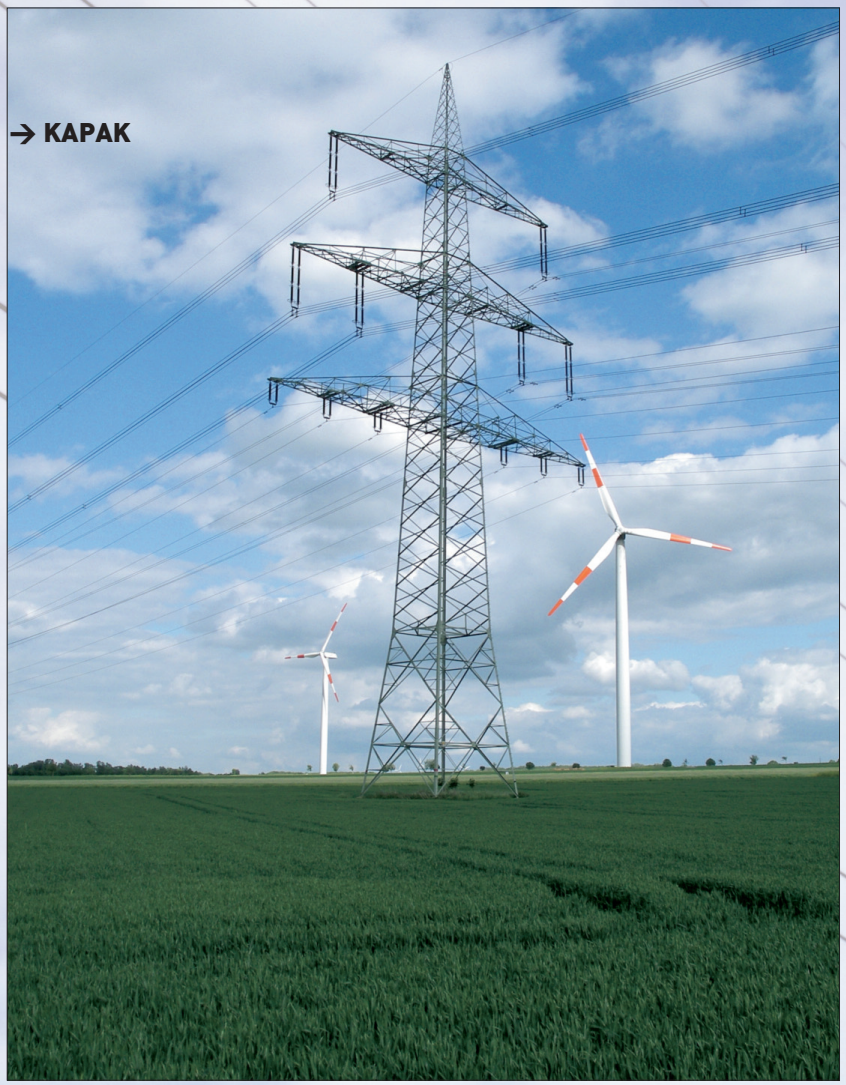
→ KAPAK

18,5'i konutlar, yüzde 12,6'si ticarethaneler, yüzde 2,7'si resmi daireler tarafından tüketilecek.

ELEKTRİK İŞLETMELERİNİN YASAL ALT YAPISI

Türkiye'de bugün 400 KV,154 KV ve 66 KV'lık iletim sistemleri ve 34,5KV ve 0,4KV'lık dağıtım sistemi bulunmakta. Toplam 46,000 kilometre iletim hatlı, 68.000 MVA'lık transformateri merkezi mevcut. Türkiye'nin toplam elektrik üretim kapasitesi (2005 itibariyle) 40.000 MW'tır ve bunun 14.000 MW'sını Hidrolik ve 26,000 MW'sını teknik santraller oluşturmakta.

Türkiye elektrik iletim sistemlerinin işletme ve yatırımları bir kamu kuruluşu olan TEİAŞ 'a bırakılmış durumda. Dağıtım sistemleri yine bir kamu kuruluşu olan TEDAŞ tarafından kurulmakta ve işletilmekte. TEDAŞ yirmi bölgeye ayrılmakta, her bölge özelleştirilmekte ve ihale ile yerli ve yabancı şirketlere satışa hazırlanmakta.

1984'te çıkarılan 3096 sayılı yasa ile o zamana kadar kamu kuruluşu tekelinde olan elektrik tesislerinin kurulması, işletilmesi elektriğin iletim ve dağıtım için özel şirketlere imkân tanındı. Bu kanuna dayanılarak çıkartılan 85/9799 sayılı kararname ile fabrika sahiplerine ihtiyaçları olan kaliteli elektriği üretecek tesisleri kurma, işletme ve fazlasını şebekeye satma yetkisi verildi. Bu şekilde kendi elektrik tesisini kuranlara "otoprodüktör" denilmekte. Kararnamenin çıkartılmasından bugüne kadar Türkiye'de yaklaşık 250 otoprodüktör tesisi kuruldu ve bunların toplam kapasitelerinin 6.700 MW'a ulaştığı Türkiye Kojenerasyon Derneği tarafından belirtilmekte. (Türkiye toplam kurulum gücünün yüzde 17'si.)

2001 yılında çıkartılan liberal Elektrik Piyasası Kanunu ile özel sektöre yüksek gerilimli iletim tesisleri dışında tüm elektrik tesislerinin yapımı, işletmesi ve elektriğin pazarlanma yetkisini getirmiştir. Elektrik piyasası yerli ve yabancı yatırımcılara açık olduğu halde geçen beş yıl içinde durgunluk göstermekte.

ENERJİDE SIKINTI KAPIDA

Türkiye'de son yıllarda ekonomi iyi gitmekte ve buna bağlı olarak elektrik tüketimi her yıl yüzde yedi civarında artmakta. Bu artışın bu yıl daha da hızlanmakta olduğunu görüyoruz. Bu yılın ilk çeyreğinde artış hızı ise yüzde sekiz oldu. Türkiye elektrik sistemine, şu anda yapılmakta olan termik, hidrolik ve rüzgar santrallerinin dışında herhangi bir santral ilave edilmezse, 2007 yılında elektrik kısıntısı olmadan durum atlatılsa bile, 2008 yılında en az 1000 MW'lik, 2009 yılında ilave 1.500 MW'lık ve 2010 yılında ilave 2.500 MW'lık yeni üretim kapasiteleri işletmeye alınmazsa elektrik sıkıntıları başlayacak. TEİAŞ verilerine göre enerji sektörüne her yıl 12 milyar kilovatlık üretimi karşılayacak yatırım gerekiyor.

Özel Sektör üretimin, yüzde 53,8'ini yaptığı halde bunun büyük bir kısmı sözleşmeleri gereği sadece kamu kuruluşlarına elektrik sattığı için adeta kamunun kiralık santralleri gibi çalışmakta olup liberal elektrik pazarının içinde değil. Liberal elektrik pazarının içinde olan ve Tüketicilerle enerji satış anlaşması (ESA) yapanlar sadece serbest üretim şirketleri ve otoprodüktörler. Bunların da üretimde payı yüzde 17, kapasite payı ise yüzde 13'e varmakta.

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na göre, Türkiye'de elektrikte arz güvenliği tehlikeye girmedikçe, Kamu Elektrik Üretim Şirketi olan EÜAŞ santral yapmayacak. Kısaca yeni elektrik santrali yatırımları tamamen özel sektöre bırakılmış durumda. Özel firmalar Türkiye'de yakıt fiyatlarının bugünkü seviyesine ve gelecek yıllardaki gelişme trendine bakarak fizibilite hesapları yapmakta ona göre kuracağı elektrik santralinin doğalgazlı mı, kömürlü mü, linyitli mi, rüzgar veya hidrolik santral mi olacağına karar vermekteler.

Türkiye enerjide dışa bağımlı

Enerji piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) 2007 Temmuz ayı sonu verilerine bakıldığında, enerji piyasasının büyük firmaları son üç ayda doğal gaz, ithal kömür, fuel oil ile çalışacak toplam üretimin yaklaşık üçte biri büyüklüğünde yeni başvurular görülmekte. Son beş yılda elektrikte hiç büyük çaplı yatırım başvurusunda bulunmayan firmalar elektrik arz açığı nedeniyle (Sabancı, Enka, Ciner, Aksa, Habaş, Cengiz, Alarko, Goldaş gibi) on dört başvuru 5,8 milyar dolarlık yatırım ve yedi bin MW kurulu güçte olacak santral kurmak için lisans istemişler. Bütün bu gelişmelere rağmen Türkiye'de, enerji yatırımlarının zamanında yapılmaması nedeniyle, doğal gaz, ithal kömür ve fuel oil'e teslim olmuş durumda. Dolayısıyla Türkiye'de enerjide dışa bağımlı ve pahalı üretim dönemi tekrar başlamış oldu.

Türkiye'nin Bugünkü Enerji Profili İçinde Özel Sektörün Yeri

Türkiye'nin mevcut elektrik ihtiyacının 36 milyar kilovat saati özel sektör tarafından karşılanıyor. Bu rakamı yükseltmek isteyen firmalar ise kurulu kapasitelerini artırmak ve satışları çoğaltmak için hem yurtiçi hem de yurtdışında birbiri ardına yeni projelere imza atıyorlar.

ALARKO: Alarko San-Sal İnşaat, biri Çanakkale Ezine diğeri Samsun Çarşamba'da olmak üzere ithal taşkömürüne dayalı, üç bin 18'er gigavat saatlik elektrik üretecek ve her biri 464 milyon dolara mal olacak iki santral için lisans istedi.

AYTEMİZ: 700 bayisi ile akaryakıt dağıtımı yapan Aytemiz Grubu, iki şirketle elektrik üretiminde yer alıyor. Antalya'da toplam on beş MW gücünde üç hidroelektrik santralının yapımını sürdüren grup, bu alanda 70 MW kapasiteye ulaşmayı hedefliyor.

CİNER GRUBU: Park Teknik Elektrik, Ankara Çubuk'ta fuel oil'e dayalı, 350 gigavat saatlik elektrik üretecek mobil santral için üretim lisansı talep etti.

ÇALIK ENERJİ: Enerji alanında Türkiye'nin en önemli projelerinden birine imza atan Çalık Holding, Samsun-Ceyhan Petrol Hattı Projesi'yle dikkatleri üzerine çekmişti. Üç hidro elektrik enerji santrali projesi olan grup, Çankırı ve Bursa Keles'te de kömür sahasında santral kuracak. Doğu Anadolu ve Trakya bölgelerinde toplam dokuz arama ve üretim ruhsatı ile petrol ve doğalgaz üretimi yapmayı hedefleyen grup, Irak, Afganistan, Türkmenistan, Kazakistan, Sudan ve Yemen'de de benzeri ruhsatların alımı için görüşmeler yapıyor. Bursa ve Kayseri'de gaz dağıtımı yapan grubun, doğalgaz dağıtım depolama ve toptan satış ihalelerine katılmak üzere yeni yapılanmaları mevcut. Çalık enerji yetkilileri önümüzdeki dört yıl içinde iki termik ve üç su santrali projelerini hayata geçirmeyi planlıyor.

DEMİRER ENERJİ: Türkiye'nin ilk rüzgar santralını Çeşme Germiyan'da faaliyete geçiren Demirer Enerji, iki MW'lik kaynak yarattı. Şimdi Çeşme Mare Manastır Rüzgar Santralı'nın yapım çalışmalarını sürdürüyor. Bu santralden 39,2 MW elektrik üretecek.

ENKA: Bu yıl ağırlığı enerji sektörüne vereceğini açıklayan ENKA Grubu, iki şirketle elektrik üretiminde yer alıyor. Adapazarı, İzmir ve Gebze doğalgaz kombine çevrim santrallarını elinde bulunduran Enka Grubu'nun kurulu kapasitesi 3 bin 854 MW.

ENERJİSA: Sabancı bünyesindeki şirketin kurulu gücü şu an için 455,5 MW. Kurulu gücün 370 MW Kocaeli, Adana, Çanakkale ve Mersin'de faaliyet gösteren doğalgaz kombine çevirim santrallerine, 85,5 MW'i Mersin, Antalya ve Kahramanmaraş'taki hidroelektrik santrallerına ait. Adana'da Kavşakbendi'nden 146 MW., Yamanlı İkiden 78 MW., Kuşaklı'dan 28,6 MW., Bolu-Mengen'den 36,4 MW., Trabzon Çambaşı'ndan 45 MW, Kahramanmaraş Sarıgüzel'den 151,5 MW., Kandil'den 350 MW., Hacınınoğlu'ndan 244 MW. ve Dağdelen'den 10,6 MW'lık elektrik üretilecek. EnerjiSa 4 Temmuz'da yaptığı başvuru ile Balıkesir Bandırma'da Doğalgaz Çevirim Santrali kurmak için üretim lisansı istedi. Bin MW kurulu güce sahip olacak santral için yaklaşık 720 milyon dolarlık yatırım yapılacak.

GAMA: Gama bünyesinde 675 MW'lik Birecik HES, 478 MW'lık Marmara Enerji Doğal Gaz Çevrim Santrali, Artvin'de 12 MW'lik Çakırlar ve Tekkale HES'leri, Kars'ta 110 MW'lik Karakurt HES, 12 MW'lık Ilıca, 15 MW'lık Pulur HES ve Kırıkkale'de 153 MW'lik mobil elektrik santrali bulunuyor. Ayrıca Gama'nın İrlanda'da beş santralı mevcut.

IC İÇTAŞ ENERJİ: Grubun bünyesinde Konya karaman'da 10,8 MW'lik Göksu HES, 14 MW'lik Yukarı Mercan HES, Erzincan'da 12,33 MW'lik Girlevik II Mercan HES ile 28,8 MW kurulu gücünde Isparta dizel mobil santralı üretim yapıyor. Ayrıca grubun; Damlapınar, Akbudak, Dikkaya, Kalecik, İkisu, Erik, Kemerçayır, Ortaçağ, Niksar, Kumköy, Sarınç, Üçhanlar, Altındere, Kepezkaya ve Yumurtatepe HES'lerinde 290 MW kurulu bir güce sahip olmak için çalışmaları sürüyor.

LİMAK: Denizli'de 2,2 MW'lik Çal HES, Mersin'de Pamuk HES, Elazığ'da bir milyon kilovat saat kapasiteli Darende HES, Tunceli'de 74 MW'lik Uzunçayır HES ve Rize'de 108 MW'lik Demirkapı HES'leri grubun faaliyetindeki santralleri. Grup, 2010'a kadar üç yeni santral daha kurarak elektrik üretimini bir milyar kilovat saate çıkarmayı hedefliyor.

POLAT ENERJİ: Polat Enerji, EPDK'ye 340 MW gücünde yedi adet rüzgar enerjisi santralinin lisans başvurusunu yaptı. Firma bu santrallerden 15 MW gücündeki Çanakkale-Burgaz ve 30 MW gücündeki Akhisar-Sayalar santrallerinin lisanslarını aldı. Grup, bu iki tesisten 170 milyon kilovat saat elektrik üretimi planlıyor. Ayrıca, EDPK'den bu yıl lisans almayı planladığı rüzgar santralleri arasında 140 MW'lik Soma Santralı, 66 MW'lik Balıkesir Kepsüt Santralı, 60 MW'lik İzmir Aliağa Santrali ve 30 MW'lik İzmir Foça Santrali bulunuyor. Demirer ile işbirliği kuran şirket, yıllık 150 milyon Euro yatırımla Gelibolu'da 400 MW kurulu güce sahip rüzgar santrali kuracak.

SANKO: RES ve HES'lerle ilgilenen Sanko'nun Rize ve Cevizli'de 95 MW, Tozköy'de 234 MW, Yokuşlu Kalkandere'de 34 MW, Kutlu'da 7 MW, Adana Yedigöze'de 300 MW, Tokat Erba'da 49 MW, Erzurum İspir'de 54, MW, Bitlis Kayalar'da 34,8 MW, Pirahmet'te 16 MW, Giresun Koçlu'da 46,2 MW'lık HES'leri bulunuyor. Ayrıca İstanbul Çatalca'da 60 MW'lik rüzgar santralinin yapım çalışmaları da sürüyor. Grubun Bursa İnegöl'de 11 MW ve Gaziantep OSB'de 25 MW'lik kojenerasyon tesisleri mevcut.

TAŞYAPI: Yeşilırmak, Kızılırmak, Kelkit ve Dalaman'da su kullanma iznini alan şirket, altı projeye 300 milyon dolarlık yatırım yapacak. Eti Elektrik Üretim ile sektörde faaliyet gösteren şirket, toplamda 300 MW'ye ulaşarak, yılda bir milyon 155 kilovat saat elektrik üretmeyi planlıyor.

ZORLU ENERJİ: Dokuz şirketiyle enerji sektöründe yer alan Zorlu Grubu, yurtiçinde ve yurtdışında kurulu gücü 420 MW olan ve hepsi doğalgazla çalışan altı santrali bulunuyor. Zorlu, Trakya Bölgesi ile Gaziantep doğalgaz dağıtım ihalelerini kazanarak bu alanda da genişliyor. Şu an için Bursa'da 90 MW, Ankara'da 55 MW, Kayseri'de 154 MW kurulu gücünde doğalgaz kombine çevirim santralleri ile Lüleburgaz'daki 66 MW, Kayseri ve Yalıova'daki kojenerasyon santralleriyle toplam 420 MW kurulu gücü bulunuyor. Zorlu Enerji'nin, Güney İsrail'de bulunan 800 MW kurulu güce sahip doğalgaz kombine çevirim santrali yatırımlarında ortaklıkları bulunuyor. Bunların yanı sıra Rusya'da kurulmakta olan ve her biri 180 MW kurulu güce sahip iki adet kojenerasyon santralinde yüzde 51 ortaklık Zorlu'ya ait.